ГОДИНА XVIII. НА ЦЕТИЊУ, У НЕДЈЕЉУ 5 ФЕБРУАРА 1889. БРОЈ 6.

Излази недјељом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ на годину 6 ф., на по год 3 ф., на четврт године 1 ф и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији «Гл. Црногорца» на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шиљу се уредништву. Рукописи се не враћају

За огласе плаћа се од реда 5 новчића. За веће и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

Рим, 28 јануара. — Данас је било сукоба између радника и полиције, те је у тучњи ранило се неколико полицајаца. Радници поразбијаше многа стакла па дућанима и фењере по улицама. Затворено је преко седамдесет особа. Војска је направила кордон испред парламента. — „Риформа“ каже да оскудица рада не објашњује те немире, него да има неко ко их хоће мице подјарује, смјерајући нешто друго, што нема ништа заједничкога са радничким питањем.

Беч, 28 јануара. — Граф Франц Белгард, члан господске куће и тајни савјетник. постављен је за хофмајстера удовици ерцхерцегињи Стефанији.

Будапешт, 28 јануара. — Умрло је Висољи, предсједник клуба либералне странке и тајни савјетник.

Париз, 28 јануара. — Парламенат је већином гласова одредио да се, како је Флоке тражио, претреса о скрутинсјуму у понедјељак, а о ревизији у четвртак.

Рим, 28 јануара. — Данас је мир настао у вароши, те је у њој као обично. У камари Кришпи је дао објашњења о јучерашњим немирима, те рече да ће се предузети оштре мјере према немирњацима. — Бонги предложи да се искаже повјерење влади; о том ће се претресати у четвртак.

Будимпешта, 29. јануара. — „Немзет“ каже да није основан глас да је Тиса дао оставку, или да је намишља дати.

Сриједац, 29 јануара. — Службени лист доноси указ којим се постављају: четврта регимента коњице и топништва, за тијем: садашњих дванаест регимената пјешадије по четири батаљона, преобразиће се у двадесет и четири регименте по два батаљона свака.

Беч, 30 јан. — Калноки креће овијех дана пут Будапеште, гдје су већ стигли ћесар и ћесарица, прихваћени топло од небројног мноштва народа.

Пловдив, 30 јан. Кнез и мати му кнегиња Клементина стигоше вечерас овдје из Сриједца. Њих је демонстративни прихватило добродошлицом свештенство, које је предводио владика Партеније.

Париз, 30 јан. — Парламенат је прихватио са 268 против 222 гласа предлог о скрутинијуму, који је предлог бранио Флоке.

Будимпешта, 31 јан. — Тиса је изјавио либералном клубу да се он (Тиса) не противи измјени чланка 14-тог у наснови војничког закона, те да ће број новака остати за десет година једнак. — Примљена је одлука којом се јамчи како ће се у испитима официрским тражити од њих да знају њемачкога језика, али да ће се тражити од њих и познавање материнскога језика.

Петроград, 31 јан. — Цар је примио бившег бугарског министра Цанкова.

Будимпешта, 1 фебруара. — Ћесар примивши предсједнике обају домова и градоначалника исказа им своју захвалност ради дубоког и живог саучешћа. У даљем говору рече да очекује е ће посланици потпомоћи владу, јер он има потпуно повјерење у њу, и да ће становници пријестолнице мађарске својим понашањем помоћи да се ублажи бол његов и ћесаричин.

Беч, 3 фебруара. — Политичка Кореспонденција потврђује глас да ће крунисање српскога Краља бити у току ове године у манастиру Жичи.

Париз, 2 феб. — Камара је примила са 307 гласова предлог да се одложи преглед устава, докле се народ не изрази. — Флоке је јавио да ће дати оставку.

Букурешт, 3 феб. — Предлог да се Братијанов кабинет стави под оптужбу одбијен је са 80 гласова против 79 гласова. И тај једини глас више сporан је, те тајници не хтједоше потписати записнтк. Прва сједница након ове, биће, по свој прилици, бурна.

Беч, 4 фебруара. — Српска влада намјера послати неколико официра у Русију, да се теоријски и практички образују у војној струци.

Будимпешти, 4 феб. — Јуче је у сабору било више питања о владању полиције, (при изгредима). У вече је сједница била прилично бурна. Данас је варош потпуно мирна.

Париз, 4 феб. — Министарска криза није још ријешена.

Цариград, 4 феб. — Порта је обрекла Нелидову да ће до краја фебруара исплатити 50,000 лира, као одштету коју дугује рускијем поданицима. Нелидов ће кренути на допуст 21 фебруара по новом, пут Петрограда.

Букурешт, 4. феб. — Сабор је потврдио јучерашње гласовање да се Братјанов кабинет не ставља под оптужбу.

Берлин, 4 феб. — Капетан Висман кренуо је пут Африке.

Немири у Будимпешти.

Наснова закона, по коме се хтјело да будући домобран. официри полажу испит само из њемачког језика, а не и из мађарског, изазвало је у пријестолници Мађарској силну грају. Да не би жалосног догађаја у Бечу, та би грађа одмах била привукла већу пажњу на себе. Сад пак налазимо много о томе готово у свима аустро-угарским новинама. Овдје ћемо прештампати извјештај „Бранкова“ дописника о томе:

Нашим читаоцима је познато, да је будимпештански свијет усталасан још одмах чим је отпочела дебата о обранбеном закону, но при закључку исте дигла се управо бура, којој исход тешко би било предвидјети, да не задеси земљу нашу тежак удар смрћу престолонаслједника Рудолфа, која је за мах потресла све духове и уталожила буру страсти, коју замјени тиха али тешка жалост. Дабогме да је и у Будимпешти послије неколико бурни дана настао мир. Сада ће смјети и опет Тиса и Фејервари слободно улицом ићи, неће их за мало нико ни грдити ни инвултирати.

Немири у Будимпешти трајали су цијеле ове недјеље. Па не само да је свјетина демонстрирала пред саборницом и у сабору, него је по том демонстрација, хука и халабука продужена по улицама центанским и будимским. Када је оно у уторак гласањем предлог владин примљен, Тиса и министар Фејервари, нијесу дуго смјели излазити из саборнице. Они су знали да им се може догодити неприлика велика. Свијет је срамотио и грдио поједине посланике владине, али би свакојако највећма нагрдио Тису и Фејерварија. Они су то добро знали па и ако им је немило било у затвору — у саборници — морали су ипак провести читав сат, док им на пошљетку полиција није раскрчила пут, те су могли умаћи кроз неке побочне улице дома. Ко зна шта би се догодило, да су случајно одмах изашла оба министра са посланицима. Свијет је викао „гдје је Тиса?“ „што не долази да га видимо, нећемо му ништа учинити“ и т. д.

Немири, који су пред саборницом отпочели настављени су по улицама. Када се прочуо резултат гласања о бранбеном закону свијет се концетрисао пред народним позориштем и у хатванској улици тако, да је колски промет морао сасвим престати. Ларма је била така ужасна да су сви трговци у хатванској улици и на булевару морали позатварати своје дућане. Сваког часа могао се видјети по који од коловођа ђачких уздигнут на рукама како говори свијету. У један мах хтједоше конштаблери да рашчисте пут, но кад их стадоше обасипати псовком и грдњом људи се уклонише од зла. Око три сата зачује се глас: „Хајдмо у Будим! Тамо је и Такач!“ На овај глас се свјетина одмах упути кроз хатванску, змијску, вацку и дорћтејску улицу ланчаном мосту. И пред клубом крајњих љевичара је била гомила свијета. Овдје су 24 конштаблера оружана под командом самог главног командана Влатазара Борнемисе одржавали ред.

Тиса је око два и по сата, пошто је капетан варошки Пекари рашчистио шандорову улицу, праћен неким посланицима и бароном Фејерварија, изашао из саборнице те је са сином својим Стеваном сео у кола. Кола су одмах опколили полицајци на колима. Кочијаш у највећем трку потјера коње кроз Естерхазијеву улицу. Свјетина нојури на суперт колима преко музеумринга и керепшке улице. На крају Естерхазијеве улице примјети кочијаш. кад је хтио лијево да сврне непријатељску свјетину, те одмах окрене натраг те кроз сокачиће неке па пријеко Карлеринга оде ланчаном мосту. Свјетина повиче сад у глас „у Будим“! и нојури ланчаном мосту. Ту су конштаблери хтјели да задрже свијет због плаћања преласка преко моста, ал ко да задржи узбуркан свијет, који пробије слабу стражу и нојури у Будим!

Свјетина се сада упути палати министра прједсједника, и допре до позоришта. Ту су стојале двије компаније војника, исто тако и у улици св. Ђурђа. Око споменика Хенцијевог такође је војска била. Свјетина је видјела да не може доћи до министра предсједника, те је хтјела да допре до министарства унутрашњих послова али ни то не испаде за руком јер полиција и војска је потјерала све по ново преко ланчане ћуприје, те се сада сви упуте пред стан Угронов. Уз пут нађе свијет на рогљу вацке улице у трговини фирме Калдерони изложену слику министра Тисе. Када виђеше ту слику зачу се: „Доље с Тисом“ а за тим, се подиже ларма и дрека: „Доље! Доље са издајником отаџбине!“ У тај исти мах прозвижди камен те удари у дебело стакло у излогу, које се разби у стотину комада. Који бјеху најближи сграбише слику, раздераше је у хиљаду комада и разбаце је. Свјетина тако дође до Угроновог стана и ту не бјеше краја узвицима „живио Угрон“ „живио „Кошут.“ Међутим је полиција и војска свијет све даље потискивала. Но што се даље ишло, маса је све већма расла и тако стигну у Керепешку улицу. Полиција је лијепо опомињала свијет да се разилази, али то није помогло; морало се покушати крајње средство. Коњаничка полиција нојури у свијет, који се стаде разбјегавати и том приликом је једно дијете, које је из школе ишло, погажено. Полицији је испало за руком да стјера свјетину до Карле-ринга. Ту је био један ескадрон хусара. На крају хатванске улице констаблер један повуче у затвор једног раденика. На то се узбурка маса, те нојури за конштаблером, ухвати га, свали и у тријумфу арештанца у своју средину уведе.

Демонстрације су трајале дубоко у ноћ. Великих несрећа није се догодило. За одржање мира овог дана осим полиције било је употребљено два баталиона пјешадије и један ескадрон коњаника. Полиција је њих неколико затворила. Војска се разишла у један сат ноћи са својих позиција, јер у то доба бјеше свугдје мир.

Главни капетан Терек позва је градоначалника, да сјутра дав објави становништву, да се окане демонстрације, особито занатлије и раденици, јер ће се морати строжије мјере употребити.

Сјутра дан је варош изгледала као у опсадном стању. Полиција и војници су се поставили по свијема улицама и чим би се видјела поље већа гомила свијета, одмах би је разгонила. Па ипак је и овога дана било сукоба. Особито жесток сукоб бјеше у врту између политехнике и хемијског завода. Ту се већ рано у јутру искупила гомила свијета, која је непрестано расла. Највише бјеше раденика и надничара а било је и ђака у тој гомили, која се прогурала до ограде, која врт од музеума дијели, те је погрђивала патролу. Ректор политехнике Липтај када је видио, да се просторије технике све већма пуне свијетом страним, позове варошког капетана Цајлика, да истјера непозване госте. На то буде одређено једно одјељење хусара под командом оберлајтнанта Хеслова. У тренутку када се хусари крену ше, стадоше из гомиле бацати камење на њих. Оберлајтнанта Хеслову ударише каменом у два маха, на што хусари у оштром трку са голим сабљама потјерају свјетину и том приликом су ранили три фармацента: Гезу Латиновића, Јована Говорковића и Андрију Јанчева. Најтеже је рањен Говорковић, коме је сабљом расјечена глава и који је јучер у сљед те ране и умр'о. Око парламента је опет било свјета много; било је вике и ларме, а било би и веће да полиција и војници нијесу енергичним својим ступањем пријечили сваки већи шкандал.

У Будим је истог дана из Пеште пријешла једна повећа гомила и дошла до Хенцијевог споменика, бацали се на њ блатом и камењем. Затим је пред палатом министра-предсједника и домобранског министра мачију музику приредила. Капија на палати министра предсједника била је затворена. Међутим је стигла једна компанија војника и протјерала је демонстранте натраг у Пешту.

У Пешти је код народног позоришта велика гомила свијета се стекла потјерана полицијом и војницима из керепешке улице. Ту су посваљивали многи плински канделабри. Одатле гомила буде отјерана даље и у Вешељељској улици се стаде бацати камењем на војску и полицију. Ексцеденти су се склонили за гомиле од цигаља. Ту је опаљен један метак из револвера на главног команданта конштаблера Борнемису и кугла му је прозујала уз уво. Један конштаблер, који је видио оног што је пуцао, нојури за њим да га затвори али падне у трку с коњем заједно и тако му умакне пљен. Демонстрације су трајале дубоко у ноћ и тек око 1 сата по поноћи се умирила варош. И овог дана је неколицина њих позатварано.

О погребу наслједника Рудолфа доноси пештански „Српски дневник“ дуг допис, из којега вадимо ово:

Већ рано изјутра почео је са свију крајева Беча народ да се креће према средишту престолнице аустријске, гдје лежи царски двор. У новијој историји Беча мало је дана, када су стародревни двор царски и најближа му околина видјела око себе толико народа као данас. Војни кордун, који је имао задатак да држи слободан пут, којим је спровод према утврђеном распореду имао доћи од дворске капеле, па до манастира братства Капуцинаца — имао је много посла, макар што су ј еедне и с друге стране пута, зарад веће сигурности двојни редови били повучени.

Осим грађанства бечког бијаху скупили на хиљаде грађана са свију крајева монархије, и даље на стотине заступништва различитих представништва — и сви ти који се ту на окупу нађоше, дођоше да олакшају срцу своме, а још више да саучешћем својим покажу и потврде колико је силна и неразлучна веза, која народе ове монархије и у злу спаја са славним владалачким домом и поврх свога са представником тога дома, данас у срце рањеним оцем-владарем...

Колико год је околина двора била препуна народа, у толико се је више примјећавала она управо мртва тишина, која је владала у истоме двору.

Двор је већ од ране зоре био затворен. Око подне повучен је војни кордун испред двора, на плацу пред двором, што је било веома потребно, јер би иначе народ нагрнуо у двор, да отуд нико не би могао ногом крочити.

Послије два сахата по подне, почео је да се уређује спровод. Војници, пјешадија и коњица заузеше за њих одређена мјеста, а наскоро за тијем указаше се самртничка кола, која су вукли шест бијелаца. Кочијаши, лакаји и ловци на овим а тако исто и на осталим дворским кочијама бијаху од главе до пете у црнини. Цио призор био је веома тужан, а увеличало га је још и то, што се војска кретала без свирке. Изгледало је, као да се у близини налази тежак боник, који је послије дугог мучења за трепут заспао, те се свако боји, да му сапа не

наруши. Камо среће, да је тако било у овој пригоди!..

Нешто послије три сахата опазило се у народу на „рингу“ живље кретање. Чланови царског и краљевског дома почеше се скупљати у цркви капуцинаца. Први који се на путу у цркву провезао мимо двора био је надвојвода Албрехт, који је и овом пригодом посвједочио колико је „сав војник“. За њиме ређале су се кочије, у којима су били остали чланови царског и краљевског дома, а потоње кочије провозоше надвојводу Карла Лудвига и синове му Фердинанда и Отона.

Међу тим су се у одајама Њез. Велич. матере ћесарице Јелисавете били искупили: Њег. Велич. Фрања Јосиф, Стефанија принцеза Гизела с својим супругом, принцом Леополдом од Баварске, надвојвоткиња Валерија и краљ у краљица од Белгије.

Пошто је било закључено, да мати и краљевићка удовица у спроводу не судјелују, то су они, кад се приближило вријеме погреба отишле у капелу Јосифову у двору, и ту су у топлим молитвама провели за вријеме спровода.

Око 4 сахата, када на дворској капели одјекну први глас звона, отвори се на двору капија и у њој се указаше дворске кочије и у њима Њег. Величанство са ћерком принцезом Гизелом, коју ни под коју цијену нијесу могли задржати, да не испрати брата својега до вјечне му куће.

На Ђесару се могло јасно примјетити трагови претрпљеног бола. Видјело се да Ђесар хоће да побједи оца. Само ко се и сам у животу затекао у таком положају, може да схвати ужас оних часова, које је љубљени владар наш за прошле 7 дана претрпио. Може ли ту икога бити, који би ту борбу између оца и владара могао равнодушно гледати? Може ли икога бити, ко би могао уздржати сузу радости кад уочи, како ипак отац одржава побједу?

Кад је народ пред двором уочио владара било је као да је туга брзином муње продрла кроз срца тужних гледалаца. Женскиње почеше сузе лити, па и на глас плакати, а и очу људи, који су многу биједу и невољу претрпили, па и таквих који су са биједе и невоље већ и заборавили шта је то плач — заблиставше сузом саучешћа према ојађелом оцу, сузом бола за прерано изгубљеним царевићем и краљевићем, за ненакнадном залогом љепше будућности...

И колико је год отац до дна душе био потресен, ипак је по уређеној му племенитости примјетно знаке саучешћа сакупљеног народа — или боље речено сакупљених народа, јер ту бијаху одиста сакупљене све народности монархије — и лако гибање главом и још више тужно сјетни погледи како да су хтјели рећи: Хвала вам, хвала вам до неба и у зла времена, дјецо моја!

Док се то пред двором догађало, дотле су дворски коморници скинули сандук с краљевићем са катафалка, пренијели га са самртна кола, затим се је спровод постројио, и кад је то довршено, када са куле стародревног храма св. Стевана и осталих богомоља забрујаше тужно сјетно жељезни гласници у знак, да поносе и дика прејаснога дома, узданица свију народа монархије за вазда о тавља дом својих родитеља, да за на вјеки оде у походе у тужне дворе својих предака — тада је у оном хиљадама испред двора и у побочним улицама овладала узбуђеност, коју је тешко ријечима обиљежити.

Није било ни педља земље између кућа и војног кордона слободно. Прозори по кућама, а тако исто и доксати били су препуњени гледалаца. И по самим крововима било је доста особа. Кола трибине, канделабри, мердевине, столице у кратко свако више мјесто било је заузето, и народ се је на разне начине непомагао, само да још једаред уочи нашљедников сандук.

По сред те вреве зачу се од једном у правцу од двора шапат, да цар долази. Одјекну команда војних заповједника, војници узеше пушке пред прси и народ се од једном утиша као да је све обамрло. Људи поскидаше шешире и капе с главе — свако хтједе да ода поштовање величанству племенитог самопрегора, који се огледало у пројском поношењу рјешења неумитнога усуда.

У спроводу јахали су напријед хусари. За овима јахао је на коњу један коморник, на кола са осталим коморницима. За овима је јахао опет један ескадрон хусара, и онда два дворска фурира на коњма, а за њима шестороприежна дворска кочија, у којима су били Крилни побочници краљевићеви. Послије ових дошла су друга опет шестороприежна кочија, у којима је био обрсухофмајстер краљевићев гр. Бомбелес. За тим су долазили особни лакаји краљевићеви и опет дворски фурири. Послије ових су дошла самртна кола, које су вукли шест бијелаца. Кола су тако саграђена, да се сандук краљевићев одасвуд лијепо видјети могао.

Над сандуком, ослањајући се на четири стуба, развио се у виду балдахина кров самртних кола, изнад којега је утврђена надвојводска круна. Кров и кола су ремек дјело дворезбарске умјетности. Сандук био је покривен црном чохом, која је врло богато златом извезена. Озго на сандуку лежало је само неколико вијенаца, пошљедњи милодари царске и краљевске породице. С једне и друге стране поред сандука ишли су бакљеносци: племићи ученици из Трезијанума, а до оних са сваке стране по један ред особних лакаја. Десно од ових јахали су поред сандука шест арсјерских особних гардиста у црвеном златом богато извезеном одјелу, са сребрним шлемовима на глави, изнад којих се тресе велике бијеле кићенке. С лијеве стране сандука до лакаја јахали су шест угарских особних гардиста на бијелим као снијег бедевијама, у црвеном сребром богато извезеним атилама, са тигарћурдијама о рамену а самур калпацима на глави. Иза кола јахало је одјељење трабантних гардиста са пободеним ђидама а за њима јахало је одјељење особне коњичке гарде краљевићеве у зеленим доламама, на глави шлемовима, који су били окићени црним кићенкама. За тим је дошао комбинован баталијон убојне силе т. ј. баталијон, у којем су биле заступљене све главне врсте војске, наиме: једна компанија заједничке војске, једна компанија угарских домобранаца, једна компанија мађара и једна компанија аустријских домобранаца. Спровод су завршили и опет хусари.

Свуда гдје год је спровод од двора па до цркве капуцинаца пролазио били су дуђани, каване, рестаурације цијело послије подне затворени. Плин је горио у свима свјетиљницама.

Војска је при поласку спровода одавала војну почаст, а публика је голе главе стајала за вријеме пролаза спровода. Многи су заман сузе потискивали, а многи су гласно плакали, кад је сандук мимо њих пролазио...

Пред црквом Капуцина дочекао је спровод кардинал и кнез-арцибискуп бечки Ганглбауер са многобројним свештенством мирским и монашким.

Кад је сандук уношен у цркву, положен је на низак катафалк, који је био подигнут у средини цркве. Црква је изнутра сва била црном чохом обложена. И патос, олтар, предикаоница и клупе бијаху црном чохом превучене. Изван олтара налазио се на црној чохи златан крст. На том крсту и свуд наоколо по цркви били су утврђени посмртни грбови покојника испод којих се налазио натпис: „Rudolphus dux Austriae MDCCCLXXXIX.“ Црква је полијелејима била расвијетљена, па ипак је некакав управо тајанствен сумрак владао у њој, јер црна чоха, није пуштала зраке, који до ње од свијећа допираху.

Десно од олтара бијаху мјеста за царски дом и стране кнезове, а према њима с лијеве стране олтара мјеста за заступнике страних дворова. При улазу у цркву стајаху гардисте трабантске особне гарде и гардисте коњичке гарде краљевићеве, а на степеницама пред олтарем стајаху калуђери капуцинци са буктињама у рукама.

Као заступници страних дворова бијаху присутни: папин нунције Галимберти, принц Рајс (њемачки), кнез Лобанов (руски), сир Авг. Паже (инглески), Декрс (француски), гроф. Нигра (талијански), Садил-паша (турски). До њих стајаху депутације војне.

На другој страни били су сви министри, тајни савјетници, међу којима и барун Федор Николић, коморници, заставници, заступства угарског и аустријског парламента и једне и друге престолнице.

Хрватску и Славонију заступали су бан Куне-Хендервари, председ. сабореки М. Хрват потпреде. Васа Ђурђевић.

Главни град Босне поносне био је заступљен по својем градоначеонику Мутафи бегу Фазли-Пашићу.

Упали су у очи и хинески посланик, који је био у богатом народном одјелу хинеском, а тако исто и јапанеки и персијски посланици.

Угарски магнати, који су у веома знатном броју погребу присуствовали, били су сви у црном свечаном одјелу од прне кадифе са астраханом и црним украсом. Великокренници разних ордена нијесу имали ленте, него само крстове односних ордена.

Осим кнеза арцибискупа Ганглбауера чинодјествовали су при погребу преко тридесет које кардинала, које опет арцибискупа, бискупа и опата, који се у Бечу затекоше а који све од реда бјеху у богате одежде одјевени.

У цркву је прво ушао владар са краљицом белгијском испод руке; за њима је ишао краљ белгијски, па онда баварске војводе и све надвојводе и надвојвоткиње царског и краљевског дома.

Одмах поред катафалка биле су три наслоњаче, које заузеше владар, краљ и краљица белгијска. Даље до њих сједио је надвојвода Карл и до њега баварски гости. Иза цар-краља сједјела је принцеза Гизела и остале надвојводе и надвојвоткиње, као и други кнезови.

Кад су цар и остали заузели мјеста отворише се врата црквена и дворски лакаји унесоше сандук краљевићев и положише га на катафалк Сједне и друге стране катафалка, кад лакаји положише сандук на катафалк, цар је управио очи на-ањ, као да је кроз црни покров и оба сандука хтио да још једном загледа лик за навијек изгубљеног јединца. Тако је ојађени отац као скамењен сједио, док га тужни, од туге и бола уздрхтани глас кардинала Ганглбауера не пробуди из сна тешког, те му предочи поново по њега ужасну јаву. Руке цареве се грчевито склопише, глава му клону на болом испарану груд, а сузе на склопљене руке, а суза бола неизмјерног ороси и опет племенито око његово, које је свуда камо је допирало тек само утјеху носило, срећу дијелило. Како је величанствен у том тренутку био тугом потиштени, али не понижтени отац...

Кад је тужно опијело било довршено, приступише лакаји катафалку дигоше с њега сандук краљевићев и пренијеше га до пред улазак у гробницу, гдје су већ чекали калуђери са запаљеним буктињама. Калуђери уђоше у гробницу, за њима лакаји са сандуком, а послије ових кнез Хоенлое, који је носио кључеве, да их заједно са сандуком у гробници преда врховном старешини Капуцинаца. Кад је сандук унешен, запита кнез Хоенлоје патера Гвардијана: „Познајешли ти у овоме самртнику прејасног надвојводу?“ Патер Гвардијан рече на то: „Јесте, познајем га; мртво тијело прејасног надвојводе биће овдје са дужном бригом чувано и сачувано.“ Кад је то изрекао, предао му је кнез Хоенлое златне кључеве од сандука и у тај исти мах појави се на улазу у гробницу на велико изненађење тамо присутних лица Њег. Вел. цар, који, кад сина му однесоше из цркве није могао да одоли срцу своме, да још једном не загрли и не цјелива вјечну кућу његова јединца, кућу, у којој је његов родитељски понос, његова родитељска дика, његова родитељска срећа за навијек закопана...

У цркви преостали свједоци бијаху не мало изненађени одлуком Ђесаревом. Церемонијал не прописује, да чланови царског и краљевског дома самртника прате до у гробницу. Али — зар може бити церемонијала срцу очинском, које се колеба под утицајем преголеме туге за ненакнадним губитком?

Пуних 10 минута остао је наш племенити владар у вјечној кући својега јединца, те пошто је након топле молитве још једном цјеливао и сузама својим оросио и благословио сандук синовљев, изађе из гробнице, клекне на главни олтар, очита закључну молитву и затим лагано оде из цркве у пратњи надвојвода, надвојвоткиња и стране госпоштине, а на скоро за тим разиђоше се и остали гости, дочим је народ тек у саму ноћ кренуо својим кућама, а данас и још дуго и дуго причају и казују, како је изненадно зашла за вазда за облак звијезда преодница цар-краљева.... како је брзо свенуо невен-цвијетак, који нам је мномирисем својим онако лијепа и здрава плода обећавао...

*

Адресна дебата у талијанској комори свршила је говором министра предсједника Криспија, који је држао нужним, да ушутка сваку опозицију против новим порезима. „Нема мира без оружја“ рекао је шеф талијанске владе. Адреса је до душе прихваћена осим гласова радикалаца, али предстојећа дебата о финанцијама родиће силном олујом. Италија има дефицит од 192 милијуна. Министар Пераци то је искрено признао, само је друго питање што ће комора рећи на његове предлоге о повишењу пореза? А што ће рећи народ на закључак коморе, кад види, да му нови савез не носи другог благослова до економске пропасти? Још пред двије године вишак — а данас највећи мањак у Јевропи, та је промјена превелика и пребрза а да остане без политичких пошљедица.

*

Дописник „Заставе“ пише о абисинској експедицији:

„Много се пише и говори о руској духовној експедицији, која је у Абисинију одпутовала. Но не говори се толико о духовној мисији, колико о војном Козаку Ашинову, и ако је он онамо одвео једва

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

БАРБЕРО.

(Свршетак.)

IV.

Двије миље далеко од С. Феликса, чињаху четири пута раскрсницу. Раскрсница се налазаше испод једног бријега.

На врхунцу бријега, над раскрсницом, млади пјешак у француском мундиру, кријући се за дрвима, рашири гране и оштро гледаше на пут водећи од С. Феликса. Наједанпут он се наже напријед, пружи главу испод дрвећа, и метнувши руку више очију да би их заклонио од сунца, један минут оштро гледаше. Послије брза изађе отуда ће бјеше постављен на стражу и стрчавши с бријега, дође до својих другова. Они се бјеху сви скупили сви на раскрсници, разговарајући се о прошлим биткама и старајући се огријати на сунцу.

— Аха — аха! — рече стари каплар староме солдату, који бјеше наново ступио у војску, послије петнајстогодишње оставке. — Погледај, ево иде стражар, мора бити да је што видио...

— Ко је тај стражар, ја га не познајем?

— Новодошавши, заборавио сам му име. Ми га у роти зовемо парижанином, зато што је он из Париза, гдје како вели ништа не раде; тамо му бијаше досадно, јер имаше вољу да се бије како треба и он ступи у лаурску армију. О, то ти је одважни и јуначни младић. Како ли се био код Гулме!

Међутим стражар рапортираше командиру што је видио.

— Јестели увјерени да су то Французи? — запита га командир, сучући брк.

— Да, капетане, ја сам у том тврдо увјерен. Они су далеко још четврт пута и иду од С. Феликса или Ђуло; но сигурно не знам, с које, за то што сам их тек видио онда, када прођоше мјесто ђе се два пута састају.

— Ви познајете околину?

— Ја сам одавле, капетане.

— То је добро. Господо, — официри се приближише своме начаљнику, — нама долази помоћ. Ако они имају хране, и наши људи ако имају времена, да што изију, прије но што нас стигне непријатељ, то ћемо се јуначки бити.

Малена чета дође.

— Ко иде?

— Своји.

Сурова лица оживише, поздрављајући се један с другим они поздрављаху своје сједињење.

— То ви, поручниче, командујете том четом? — запита начаљник.

— Да капетане. Четни командир остаде на путу, јер је рањен и немогући се ни с мјеста шенути.

— Имате ли хране?

— Немамо! моји људи нијесу ништа јели од јуче у јутро. Два сата назад пасамо богато село, по изгледу, С. Феликс, но мер тврђаше, да се код њих не може ни комадић јела наћи. Ја сам увјерен, да је лагао и да се нашло код њих доста да подмире Прусе, који ће им то отети или платити. Ах, стари злочинче!

— По чему ви знате, да је он нарано Прусе?

— По томе што они тамо дођоше одма тек смо ми отишли .... морали би нас већ давно стићи, да се нијесу уставили. Ми смо за два сата прошли само двије миље. Људи моји не могу више ићи. Хоћах да се ушанчим у том селу, за инад, меру и да дочекам Прусе, но њих бијаше много.

— Нека отпочину ваши солдати, поручниче — рече капетан, — ја би им радо дао хране, но ни ми је немамо ..... Заповјеђено нам је овдје стојати и чекати. Ако дођу Французи тим боље, то ће нам бити помоћ, а ако Њемци ми ћемо их задржати.

— Да, ако узможемо — мумлаше под брк стари каплар гледајући жалостно на дошавше.

— Ај, сиромаси, кажем ја унапријед да неће моћи добро гађати, а ако се поватамо грло за грло неће моћи владати бајунетом. Хеј зликовче, мер С. Феликса! Запамтићу ја то име!

V.

Сунце залазаше и становници С. Феликса баш свршише посао, мећући сеоску пјацу у њен пређашњи вид, кад се наједанпут зачуше трубе и звукови добоша, и они сви потрчаше на Меморски пут. То бијаху Њемци, они се вратише опет у село, али свирајући у трубе и ударајући у добоше, са развијеним заставама. Зашто се они вратише у С. Феликс? То питање побуни сељаке, но набрзо дознаше разлог враћања. У колико би оком треную, непријатељи заузеше село; све куће бијаху њима попуњене, мер, који им опет требаше, доби заповијед дату оштрим тоном:

— Провиант за германску војску, кола, коње, људи, да преносе рањене, радике са мотикама да мртве погребу . . . — Заповијед се свршаваше као и обично „одма“. Њемачка колона доведе собом на колима заробљенике, од којих неки бјеху лакше а неки теже рањени. Женама С. Феликса би заповијено да им храну доносе. Храна испред гладних заробљеника нестајаше као слама на ватри Један од њих, пошто се насити, стаде плакати као дијете. То бијаше стари сержант, који предлагаше прометачину.

— Ај да сте нам ту супу дали јутрос! — рече он сељанки, враћајући јој суд. — Ја не бих био заробљен а ви не би морали тамо бацати у јаму толико храбрих људи! О, ваш мер! Оћели ме допанути да га видим кажњена?

— Гдје сте се тукли, сержант? — запиташе неколицина.

— На четири пута. Мора бити да је то знатно мјесто, јер је нама било заповијеђено да га бранимо, а Пруси се мучаху да га заузму.

— Тамо бијаше и 36-и батаљон и ми. Да нам је дошла помоћ, дочекали би је са

тридесет Козака, и сад се боје да ће он африканско питање у прилог Русији са то неколико људи ријешити. Онамо су до сад Инглези и Талијани на хиљаде својих синова и милиона блага оставили, па су главом о зид ударили. Али што они нијесу могли, то се боје, да ће руски војни Козак са својих неколико другова ријешити. Но о томе се толико пише и говори, јер је Ашинов Рус, а да је он Емин-паша или Стенлеј, то нико неби ни знао, да је онамо кренуо.

У Русији од стране владе нијесу ни најмању помоћ Ашинову указати хтјели, и влада је била збиља противна, да Ашинов у Абисинију иде. Али тек сад, кад се види како је читава Јевропа на њега ларму подигла, то се и Русија загријава за свог вољног Козака Ашинова. Чује се да је мисија срећно на своје опредијељено мјесто дошла и да јој абисински цар Иван на сусрет иде.

Говори се, како се у Абисинији чува ковчег, у ком се налазе плочице, на којим је Мојсеј написао „десет заповиједи" и да ће цар Иван ту драгоцјеност поклонити руском цару, нек се исти чува уз коран Мухамедов, који је у Русији у рукама руског цара.

По једном писму, које је овамо стигло опуномоћио је абисински цар Иван војног Козака, да потражи, би ли могао наћи, који би хтјели под абисинском заставом као корзари талијанско бродовље хватати и свуда уништавати; који би се нашао, тај ће добити зато од цара Ивана потребите артије."

*

Хрватски „Obzor" пише:

(**Др. Светозар Милетић.**) Као што је добро познато, бивши душевни првак браће Срба болује већ од година болешћу, коју су људи вични сматрати неизљечивом. У овога ријеткога мужа, — ријеткога и значајем и умом, — обистинила се, на жалост свих Срба и Хрвата, тврдња медицинске знаности: да је само један мали корак размака међу генијем и поремећенијем умом. Сваки од нас сјећа ће се жалосна повода, који је проузрочио, да је геније Светозара Милетића престао свијетлити... Сав српски народ а с њиме и његова браћа напустише сваку наду, да ће тај геније икада засијати својим старим сјајем и сви га сматрасмо изгубљеним за Српство, за славенство и за човјечанство. Тим већма и тим радосније изненађује нас вијест, како је оправдана нада, да ће Светозар Милетић оздравити. Шта више, кратка вијест, коју добисмо, кадра је — да се послужимо изразом извора, из којега је потекла — уљуљати нас у најљепше наде. Син наиме Светозара Милетића, Славко, положио је прије мјесец дана први дио медицинског ригороза, те јавио своме оцу ову повољну вијест. Отац му је одговорио писмом збиља очинским, које одаје здрав суд и очинску радост, и којега потези су тако сигурни, рукопис тако читљив, језик и правопис тако правилан, да читатељ тога писма мора двојити о томе, да би писац овога писма био умом шенут. Новосадски, иначе хумористичан лист „Стармали", уређиван прослављеним пјесником Змајем, донаша факсимиле једнога дијела тога писма. Тај дио гласи: Драги сине Славко! Из твог писма видио сам, да си положио праи дио првог ригорозума, и радујем се, да си га као што пишеш, сретно положио, но рад би знати и с каквом класификацијом". Писмо завршује: „твој тебе љубећи отац Светозар Милетић". — Ово мало ријечи одаје, да Милетић схваћа реални свијет и да живи у њему. — „Стармали" примјећује, да Милетићев рукопис није био читкији ни онда, кад је он био у цвијету своје снаге. — Да би добри Бог дао!

Дописи.

Његуши, 7 јануара.*)

Лазо Перићев Петровић, бивши његушки капетан до прије шест година, родио се је 1799 год. у јуначком и витешком селу Ераковићима, а у племену његушком, а ове године у очи Богојављења предаде старац своју племениту душу Богу. Дакле поживио је равно деведесет година. Својијем дјелима у свом животу, потпуно је засвједочио да је достојни син кршне Црне Горе и прави потомак својијех славних предака. Па је за то и заслужио да се на овоме мјесту спомене његово име, а уз њега бар неколике црте из његовог живота.

Када су храбри Црногорци освојили Жабљак, покојни Лазо у тој јуначкој борби бјеше војник, који је својими друговима предњачио све докле га турска пушка у главу није погодила и тешку му рану задала, која није била смртна, него је од ње преболио. За његово тадање јунаштво одликован је бијелом медаљом „за храброст". Доцније, када је Омер-паша војштио на Црну Гору, у сваком боју у ком се је десио, опет се одликовао, као јунак. Године 1858, када је била славна битка на Граховцу, већ је покојни Лазо био четни официр и у битци граховској био је одличан четовођа и јунак. За заслуге у тој славној битци одликован је медаљом, која је установљена за вјечни спомен тога славног боја и за награду инијех бораца, који су се у њем одликовали. Исто као официр био је у биткама 1862 године. И у сваком боју у ком се је десио, свуда је показао неустрашимо прегнуће. За заслугу учињену у тој војни одликован је као и други борци, сребрном медаљом Његовог Височанства, сад сретновладајућег Господара Књаза Николе I. „за јунаштво". Доцније, али те исте 1862 године увиди Господар: да је Лазо човјек пун поштења, јунаштва, а при том мудрости и свију врлина које красе човјека, постави га капетаном у његушком племену. У својој дужности, као капетан одмах се је показао да је достојан за тај чин, јер је био вјешт и правичан судија. Правицу заступао је у највећем степену, а своје дужности свагда се је најстроже држао; без бојазни може се рећи за њега да је био особити карактер, јер се није ни у чије послове мијешао а тако исто није никада допустио да се ико у његове мијеша. Дужност је капетанску тачно, ревносно и по све правичне вршио преко 20 гдина. У толиком времену нема ни једног његушког племеника, који се на његове пресуде икада потужио.

У току тих година наш Господар одликовао га је за његове заслуге великијем ком. крстом о грлу Данила I-ог. И Њ. В. Цар Аустријски 1869 год. златним крстом на прса.

У оваком кратком допису немогуће је описати дјела и живот пок. Лаза као човјека, војника, судије и јунака, али се ипак у кратко може рећи: у грађанству био је прави грађанин, у биткама храбри борац и јунак за слободу свога отачаства, у главарству мудри и правични судија; ријечју човјек украшен свијема врлинама које красе смртног човјека. А да је истина потврђују његова многа одличја, која су већ спомепута и многобројни народ овог, и другијех околнијех племена, који дође да покојнику ода над мртвачкијем ковчегом потоње поштовање, лијевајућ потоке врелијех суза.

Лијепо је било виђети ову тужну свечаност. Пред ковчегом у ком бјеше тијело покојниково ишла је школска омладина са свештенством, а за њим г. г. главари и преко 1000 душа обојег пола. И тако тијело покојниково унешено је у цркву св. Ђорђа у којој је и опјело свршено а по томе са цијелом пратњом допраћено пред цркву св. Саве, ђе су његове јуначке кости спуштене у гробницу, коју је још за живота себи направио. И сам дан на Богојављење бјеше ведар и сунце потоњи час, на подне огрија доброга старину, а тог часа заклопи га студна рака у којој му била земља лака, а вјечни помен међу живијема до пошљедњег дана.

Мушког порода није за собом оставио.

Један из пратње.

*) Случајно задоцњено. Ур.

(С. Л.) **Подгорица**, 28 јануара.

(Прослава 10-тогодишњице уласка црногорске војске у Подгорицу. — Представљање „Балканске Царице". — Оцјена представе.

Још је свакоме у живој и најмилијој успомени 27 јануар 1879 г., када грађанство подгоричко заносно дочека Г. В. Божа Петровића и јуначку војску црногорску, која замијени турску посаду и заузе своју ђедовину, Зету. Тај дан, први пут послије Иван-бега, истакну се црногорски барјак са Душановим двоглавим орлом на гиздавој Подгорици! Тога дана млогоме се отеше сузе радости из ока; весеље бијаше неописано, подгоричка ђеца са барјачићима и тробојницама весело скакутаху пред Војводом Божом. Непрекидно и громогласно „живио Књаз Никола!" ораше се од ослобођеног народа. Тај дан, сваке године, народ подгорички слави као најмилију успомену. Ту је сретну славу прославио и ове године тако весело, да заслужује описати је.

26-ог у очи свечаности, запоћета је освјетљењем Мирковe вароши, нарочито јуначког у њој споменика Великог Војводе Мирка Петровића. На 7 и по сати отпочета је представа „Балканске Царице", коју је приредило позоришно друштво овд. читаонице и која је на 11 сати у вече завршена пјевањем химне. Доцније говорићу о појединим представљачима као и у опште како је представа текла, но да продужим о прослави.

Сјутра дан варош се окитила барјацима, а народ се обукао у свечаном руху. Кад су звона огласила службу божју, мало и велико појури у цркву, да се смјерно помоли Богу за здравље витешког и општељубљеног свога Господара Књаза Николе и цијелог владалачког Дома. Иза службе божје било је благодарење. По богослужењу, овд. чиновништво и народ разиђе се својим кућама.

Истога дана послије подне, чиновници и отмјенији трговци давали су пиће народу, који се слегао био на главној пјаци, гдје је играло црногорско оро, управо пред спомеником. Ту се уз грмљаву из пушака играло, пјевало, пило и веселило управо до црнога мрака. Дућани су били цио дан затворени.

Ето, тако се свршила свечаност овога дана, у који је народ подгорички огријало сунце златне слободе.

Сад о представи.

Племенита намјера чланова позоришног друшта читаонице подгоричко, да би увеличала прославу своју од 27 јануара, ријешила се, да у очи дана славе, приреди представу „Балканске Царице", ту омиљену драму Књаза-пјесника, у којој је опјеван идеал црногорства и прослављена Зета, та негдашња колијевка славних Немањића.

Иницијатива за речену представу потекла је од бригаепра артиљеријског г. Јова Мартиновића, нашег суграђанина и предсједника друштва наше читаонице, за чем нека му је овдје изречена хвала.

Иван-бега представљао је Марко Шпадијер; књаза Ђорђа Божо Бошковић; војводу Станка Станко Б. Марковић; Даницу Пава Петковић а Марту Васиљка Гвозденовић; кнеза Деана Лазо Врбица; кнеза Перуна, Марко Пејановић; слуге: Ива, Јован Пејановић, а Угљешу Захарије Гвозденовић; Ибрахим-агу Божо Белевић; старца из Кокота, Захарије Радичевић. Остале мање улоге подијељене су међу остале чланове друштва.

Нека ми не упишу у гријех г.г. чланеви представљачи, што сам намјеран овдје малу оцјену изрећи како у интересу представе уопште, тако и њих понаособ; јер је познато да без критике нема ни поправке. Истина, овдје није умјесна строга критика, јер је ово друштво добровољно, које није одано тој струци умјетној, а које се поред својих послова и домаћих потреба ангажовало и положило не мали труд око учења својих улога; што нека им служи на част и похвалу!

М. Шпадијер у улози Иван-бега одиграо је добро, управ може се рећи да је потпуно разумио своју улогу. Једино физиономија његова не одговараше старости Иван-беговој.

Б. Бошковић у улози књаза Ђорђа у првом и другом чину играо је ваљано, но у трећем чину покварио је неприродним напрезањем и охолим држањем, ђе требаше достојанствено владалачко држање и пажња; ваљда је иза I. и II. чина похваљен осмјелио се одвише, но при свем том има доста прилично дара глумачкога.

С. Б. Марковић у улози војв. Станка Црнојевића — око којега се креће сва драма — у сва три чина показао се монотон, тако да веома мало мимике а нимало узбуђености није показао. Кратко вријеме од 4—5 дана служи му за извињење, улогу је на памет добро био научио.

Даница је (гђица Паве Петковић учитељица) добро одиграла, само јој се препоручује лакше ударање гласа, и да се заједно са Станком у љубавном заплету боље нађу, управо њежније.

Гђица В. Гвозденовић у улози Марте, добро је одиграла, само што је одвећ мала била, те се наје могла свуд у дворани чути.

Л. Врбица, у улози кнеза Деана, одиграо је своју мучну улогу може се рећи на опште задовољство.

М. Пејановић у улози кнеза Перуна, добро је играо, само препоручује му се, да у будуће природним гласом говори, а нипошто да га измајсторише као овај пут,

Јован Пејановић, у улози слуге Ива и гуслара, а Зах. Гвозденовић, у улози Угљеше, обадвојица су добро одиграли, само препоручује се првоме да не жита у говору, а другоме да јаче изговара-

Б. Болевић, у улози Ибрахим-аге, није показао ону турску финоћу из које провирује лукавство.

З. Радичевић, у улози старца из Кокота, да је мало јачим, а не баш онолико изнемоглим гласом, на мач читао, мислим да би боље било, но он је међу нама ријеедак дар за хумористичне и сатиричне улоге.

Остали војводе и паше одвише су брзали у изговарању својих малих улога. Уопште рећи жељети је да у будуће јаче снаге будемо виђети на бини, насочито при представљању оваке озбиљне и историјске драме као што је „Балканска Царица".

По свршетку III-ег чина декламовао је посвету „Балк. Царице", госп. Мујо М. Аџахметовић, учитељ мухамеданске осн. школе на опште задовољство.

Представа преко сваког очекивања, бјеше добро посјећена, дошао је повиши број мухамеданаца. Чист приход ишао је у корист читаонице. Пошто је у члановима добре воље за представљање а публика се радо одазвала, надати се је, да ће друштво ове зиме још коју представу дати, то је у интересу своје читаонице, еда би доживјела самосталан локал, као што га има, како сам чуо, већ и никшићка читаоница.

Књижевност.

Изишао је 1. број „Нове Зете", са овом садржином:

1. Наше књижевно јединство.
2. Освојење Бара, I. Орлови, од *С. Поповића.*
3. Сеоба, од *С. М.*
4. Илијада Омерова, прво пјевање, прев. *Л. Врбица.*
5. „Свети Сава" Н. Грујића, од *Л. Томановића.*
6. Мом цвијету, од *Ж. Д.*
7. Бацу Драгојевићу, од *Р. Ц.*
8. Прстен и Ђевојка, народна пјесма.
9. Књижевни преглед.
10. Умјетност.
11. Културне биљешке.

Садржина је здрава и једра, а и спољња је израда веома лијепа и уредна.

Биоградска „Српска Независност" у свом 7 броју овогодишњем пише:

Похвално је веома за Црну Гору да она и с мало средстава журно напредује на пољу просвјете. Она прикупља у своје ломне горе и научнике и новинаре, који ће да шире народно образовање што боље и јаче. Тако од нове године кренут је на Цетињу још једаи нов књижевни лист, који носи име „Нова Зета." Уредник је „Новој Зети" др. Лаза Томановић. У позиву на претплату наглашује уредник, да ће „Нова Зета" својим програмом обухватити и Бранкову мисао, те уто име доносити и из Црне Горе и сусједних јој крајева и народне умотворине, земљописне и народописне слике, историјске црте, а пратиће и све појаве на пољу српске лијепе књижевности. „Нова Зета" излазиће у мјесечним свескама од три штампана табака, од прилике у облику „Отаџбине". Судећи по снагама, које данас привређују на књижевности у Црној Гори, „Нова Зета" намјерава заузети прво мјесто у својој врсти.

Словенско добротворно друштво у Петрограду измијенило је и преуредило свој журнал, који ће по сад излазити сваке недјеље, а уредништво је повјерено В. В. Комарову. „Новое Время" описује свечаност, којом је прослављен тај преображај, овако:

великом радошћу, но то бијаху непријатељи, многобројнији четири пута од нас. Но не би ништа сметало, да нијесмо били уморени. Људи не једоше за тридесет ура ништа, но ипак смо им били пут добро заградили; ми се попесмо на бријег и ја вас увјеравам да ћете имати доста посла док све погребете који су ту пали. Дође и час кад се поватасмо грло за грло и тада . . . . наша рота бијаше слаба . . .

Напосљетку би смо разбити! које крив? Боље се не могаше учињети но што ми учињесмо . . . Особито један солдат из 36 баталијона, зваху га парижанином, бијаше се тако, да ја нигђо и никад не виђех да се ко тако бије. Заиста, он бијаше замислио да бије, бије Њемце дотле докле га не убију. Тако му се и догоди: виђех га како паде и више се не диза.

VI.

При блиједој мјесечевој свјетлости дођоше таљиге и носила у село. Сељаци иђаху с пријед или озад, дрхћући на помисао, каква их работа чека у судници, обраћеној у војну болницу, Барберо блијед и дркћући добијаше од пруског начелника, заповједи да донесе крпа, хаљина, платна и постеља, а о плати не спомињаше ништа. У осталом, питање о новцима, не занимаше сад мера, туга му се сави, кад у проласку поред рањеника, чу: — како се људи крепавајући од глади могу бранити? Ако ћемо разлогом он се највише за себе бојао.

Повоз дође; рањеници сиђоше са кола, а они који се не могаху дићи бјеху снесени на носилама, и положени на постеље, гдје им хирург гледашерна е.

У соби, гдје лежаху Французи, лежаху један до другог, каплар 36 баталијона и млади солдат, зват парижанином. Тај са великом раном, од удара сабљом, по глави и са сложеном руком, тешко дисаше. Стари каплар жалосно и њежно га гледаше. Он махну руком приближујућем се фелдшеру.

— Најприје младића, — рече он показивајући на свог сусједа: — он је боље рањен него ја. Јунак! биће ми жао ако....

Ужасни узвик прекиде га. Барберо стојаше код њих .

— Јакове! сине мој! — викну он падајући на кољена.

— То ти је отац? мер С. Феликса! Тај стари зликовац? — викну каплар, обрћући се младићу; но одма се умири, и додаде:

— Сироти младићу! ти заслужујеж бољег оца.

Румен стида покри младићево лице. С муком дигну руку, учиње такав покретај, као да би одбацио оца, послије затворив очи, прошапта слабим гласом: — „Сирота Француска!" и спусти руку. Фелдшер се нагну више њега! Ево још један, кога треба понијети! — рече он равнодушно помоћнима.

. . . .

Ако вас панесе пут у С. Феликс, нетражите господина Барбера: он није више мер С. Феликса, — он тамо не живи више, он је — у лудници.

Превео: **Милан Павловић.**

У недјељу, 15 јануара, светковало се у стану В. В. Комарова, уредника „Свијета“, отварање новога уредништва недјељног журнала „Славјанских Извјестија“. Гостију је било врло много. Ту бијаху владика Антоније, ректор духовне академије петроградске, Н. П. Игњатјев предсједник друштва, Ђ. Симић српски посланик, В. К. Саблер секретар св. синода, J. П. Полонски, М. О. Никешин умјетник. Драган Цанков, бугарски архимандрит Методије, и многи словенски дјелатељи на књижевности и политици. Послије молитве засједоше сви присутни за готову совру. Домаћин Комаров наздравио је руском цару прву здравицу, која је дочекана са громким узвицима „ура!“ Затим је опет Комаров наздравио уједињењу Словена, српском посланику Симићу и владици Антонију. Владика је оздравио здравицом Игњатјеву и Комарову и казао да из све душе жели успјеха и напредовања овоме дјелу под новим уредништвом; да једна мисао један дух и једна тежња руководе листом: идеја словенства, идеја уједињења. То дјело сравњује са сунцем које даје свјетлост и топлоту. Уредништво је свјестлост, а идеја којој служи — топлота, а свјетлост и топлота рађају живот. Боже дај, да се тај живот сазда на начелима православља и уједињења у духу љубави.“ Г. Симић, захваљујући српским језиком на здравици, говорио је о јединству Словена у духу правде, љубави и братског зближења и споразума. Сад је у словенским земљама нека раздруженост и борба културна, политичка и економска. Јединство Словена још је далеко, и дај Боже да словенско друштво помогне томе светом дјелу. Говор г. Симића поздрављен је са бурним „живио!“ За њим је говорио В. О. Богуславски, историк пољских и лужичких Срба. Некада су, рече Богуславски, јужни и сјеверни Срби били браћа, али су их разјединили политички непријатељи; но и једни и други увјерени су да ће се под заштитом старијега брата сјединити изнова. Драган Цанков рече неколико ријечи о тежњи и љубави свију Словена к Русији. У име Чеха говорио је чешки књижевник J. К. Хруби, те рече да све странке у ческом народу, и стара и младо-ческа љубе Русију, вјерују у њену моћ и силу, и моле да и њих љубе и не заборављају на чески народ, који је судбином бачен на границу њемачке царевине. У име Словака говорио је Кришов, а у име галичких Руса В. М. Плашчански, бивши уредник галичкога руског листа „С...а“. За њим је говорио бугарски архимандрит Методије бугарским језиком у заштиту духовенства бугарског. Ми смо криви пред Русијом, рече, велики је гријех и срамота бугарског народа, али за то ипак није крив народ, но поједина лица. Ми се не смијемо ни правдати, али нека ослободитељка Русија разликује одани јој бугарски народ од самозванца. Бугарско је свештенство имало свагда једну политику, један дух — наду на ослободитељку Русију. У име Пољака А. Ф. Пиљц је исказао мисао и увјерење, да ће Пољаци у мучним часовима политичког живота заборавити несноразумљења и прећи на страну Русије. Гозбу је завршио владика Антоније бесједом, у којој напомену значај словенских апостола Ћирила и Методија, чији је рад послужио као основа самобитности и самосталности словенскога духа. Послије ручка Главач је одсвирао неколико словенских народних пјесама и игра, а српска младеж ухвати се те одигра српско коло, које је на опште захтјевање поновљено.

ЈАВНЕ БЛАГОДАРНОСТИ.

У очи Бадњег дана, пресели се у вјечност, а на Бадњи дан погребе се: Лука (Тако) син Јока Л. Радомана, од 5 година.

Јоко, отац покојног Луке, даоје младежи овдашње школе фиорина 5. да присуствују при парастосу покојноковy — почем нијесу могли бити при спроводу, јер је био распуст школе.

Младоме Луки, вјечна памјат и блажени упокој!

Љуботињ, на Савин-дан 1889

Мираш Вукић, учитељ.

Доље потписата управа, вазда сјећајући се оних лица, која су својим знатним улозима потпомагали друштво овдашње читаонице у течају цијелога времена, од кад је иста установљена овдје, не може мимоићи, а да им овим путем не изјави најтоплију захвалност, а особито г. г. *Ф. Беровићу* и *дру Миљанићу*, и не може устећи срце, а да се истима овим путем особита захвала не изјави, као добротворима ове друштвене установе, који су тим посвједочили ту своју жељу напретку исте, што као странци кроз све вријеме били су чланови овога друштва.

У то име овим путем нека приме од стране наше највећу и најискренију захвалу од свега срца.

Подгорица, 17 јануара 1889.

Управа читаонице.

Назад неколико времена главно школско надзорништво с Цетиња послало нам је „Пјеванију З. Ј. Јовановића“ јављајући, да је то дар родољубиве Браће Поповића из Панчева овој школи, — за то сматрамо за дужност тако родољубивој браћи овим путем изјавити најтоплију благодарност, како од стране овдашњег учитељства тако и од стране школске младежи — јер тај и томе више сличних даржљивих догађаја свједоче, да тој честитој Браћи лежи на срцу напредак свакoг краја Српства, а особито миле нам Црне Горе. Хвала вам браћо. Бог вс живио!

Никшић, 27 јануара 1889.

Управитељ осн. никш. школе

Вуко Ивановић.

Његујућ иако ваља свој живот, свако може имати лијепо здравље и доживјети сретну старост. Болести највише долазе од крви, те је најсветија дужност свакоме, пазити како му ради крв Услијед савјесних испитивања и хвала дугом искуству, ми смо успјели саставити лијекове за чишћење и снажење крви, начином поузданим, брзим, без икаквих јех штетнијех пошљедица те очувати редовни опток крви. Наш начин лијечења признат је као одличан и одликован је више пута почасним наградама. Ми лијечимо навијек с успјехом (*без живе*) неке болести од *покварене крви*, зле *пошљедице тајних навика*, за тим *слабости*, *болести коже*, и *најзастарелије ране*, *лишајеве*, *испадање косе*, *улоге* и *костобољу*, као и све *женске болести*. Својим особитим начином укласње ми лако *дугу глисту* и у дјеце, за једну уру. Помоћу нашијех ремика, зготовљених најновијим начином и лијечењем боnoга мјеста, уклањају се *киле*, полако но поуздано. Примамо свако повјерљиво писмо са подробним описом болести и с додатком потребне марке за одговор.

Officin „Hygiea“ à Breslau II.
(Allemagne.)

Метеоролошка посматрања на Цетињу за мјесец Јануар г. 1889. *)

(Датуми су по старом календару).

Висина Цетиња над морем: 638 метара.			
Средња мјесечна топлота (по Целзијусу)	:	2·3°	
Највећа „ „ „ „	:	8·4°	дана 31/1
Најмања „ „ „ „	:	— 15·0°	„ 17/1
Највећа разлика дневне топлоте	:	16·6°	„ 17/1
Највећа разлика мјесечне топлоте	:	23·4°	
Средњи мјесечни притисак вазвуха (барометар)	:	701·52m/m	
Највећи „ „ „	:	713·2m/m	„ 16/1
Најмањи „ „ „	:	686·1m/m	„ 28/1
Највећа разлика дневног ваздушног притиска	:	6·8m/m	„ 28/1
Највећа разлика мјесечног „ „	:	27·1m/m	
Средња количина влаге у ваздуху	:	82%	
Највећа „ „ „ „	:	100%	
Најмања „ „ „ „	:	55%	

У овом мјесецу пало је талога:
Чврстог (снијега): 121·3m/m; течног (дажда) 347·1m/m; свега 468·4m/m
Највише у 24 уре: 86·3m/m „ 3/1

У овом мјесецу било је дана:

Облачних	=	16
Ведрих		8
Промјенљивих	=	7
Са кишом	=	11
„ снијегом	=	9
„ вјетром	=	17
„ маглом	=	13
„ градом	=	8

Мјесец Јануар био је у главноме врло кишовит и доста вјетровит. Због јакијех вјетрова могло се је њеколико пута опазити ванредно нагло опадање барометра у овом мјесецу, као дана 10, 22 и 28 Јануара. Цифре тих дана јасно нам потврђују опште правило практичне метеорологије, које гласи: „Дубоко опадање барометра означава олују“. И ми имадосмо доиста дне 27 ог и 28-ог Јануара, гдје је барометар у 36 ура за читавијех 11 милиметара опао, малу олују, која није ипак код нас том жестином бијеснила као у приморским крајевима.

Цетиње, 1 фебруара 1889.

Професор **Ф. Јерговић.**

*) Мило нам је јавити пошт. читаоцима да ће г. Јерговић по сада сваке недјеље штампати у нашем листу метеоролошка опажања од суботе до петка.

ОБЈАВА.

Двије куће Мила Савова Мартиновића у овој Вароши издају се јавном инканту на продају.

1-ва Кућа двокатница постоји у улицу која води од пазарне пјаце па из пред „Зетског Дома“ а визави од истога, дугачка $14^1/_8$ лаката по 27 унача, па горњем боју има три собе са четири предња прозора, а на доњем двије спредње собе и кужину са ходником, иза исте има башчу и у њој бунар и тезу за дрва и живо.

2-га Кућа двокатница постоји на ћошку у улици која води колском путу цетињско-ријечком и улици к „Зетском Дому“, дугачка је $12^3/_4$ лакта по 27 унача, па горњем боју има четири собе и то двије с предње, са три прозора и двије стражње са два прозора, а на доњем исто четири собе и ходник, иза које има башча саразмјерном плану који туда иде, до исте куће има једна кућица поземљуша дугачка $8^3/_4$ лаката с лица. — Ова друга кућа ограђена је има 5. година, а унутрашњи распоред и рад свршен је тек прошле године те је кућа нова и сасвим лијепо наређена.

Ко би желио коју од речених кућа купити нека се пријави овој управи, инкант ће се држати у потписатој управи 5 и 12 марта кога ће се дана дати оном ко највишу цијену даде.

Цетиње, 29. Јануара 1889.

Број 46.

УПРАВА ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

НАЈНОВИЈЕ КЊИГЕ.

Карта краљевине Србије, за свакога а нарочито за основне школе од Бешлића — — — — — — — 20 н.
Карта Балканског полуострва од Бешлића — — — — — — — — 60 н.
Мала српска граматика за народне школе од Јов. Павловића — — — 20 н.
Српска граматика за средње школе од проф. Вл. Вујића. — — — — 55 н.
Српска читанка за ниже гимназије књига прва и друга од Ј. Живановића по — — — — — — — — 90 н.
Мали забавник. Уређује Ст. П. Видаковић. У Биограду. Излази сваке недјеље. Свака свеска за себе по — 10 н.
Слике из сеоског живота, од Ј. Веселиновоћа. — — — — — — — — 50 н.
Пријеки лијек. Шаљива игра од М. Калића. — — — — — — — — 20 н.
Поучни разговори за народне економије, пријевод Светозара Шакрак-Нинића-Коневића, свеска 20. — — 10 н.
Словенски буквар. — — — — — — 15 н.
О ПОЗНАВАЊУ з мље за ратаре. Задужб. Коњевићева, св 19. Од М. Петровића — — н. 10
ПЈАНСТВО, за нар д. К њев. задужб. свеска 18. Од Дра М. Јован. Батута. — — — — » 10
ШУМАРЕВА ЋЕРКА. Припов. из српског живота од С. В. Поповића. — — — — — » 85
ШАЛА и ЛАКРДИЈА. Књига за оне којима се мило смијати. Торба I. — — — — — — » 50
КЕСАРОША. Што више школованих то мање апшених. Од Тасе J. M. — — — — — — » 50
ЦРНИ ДАНИ. Криминална приповијетка од М. А. Рашковића. — — — — — — — — » 75
ВЈЕРУЈ ТЕ У БОГА. Криминална новела од J. Ц. Х. Тенеа — — — — — — — — » 75
УЈАК И СЕСТРИЋ. Криминална новела од Адолфа Штрекфуса. — — — — — — — » 55
ЦРНИ ЛИСТОВИ. Свеска III. Коло по реду од почетка свеска 19. — — — — — — » 25
ЧЕРГО МОЈА ЧЕРГИЦЕ. Пјесма М. П. Шапчанина, са цртама за гласовир — — — — » 50
GENOVEVA. Pripovijetka za matore i djecu. — — » 30
ФАСЦИКЛА. Кривични роман од Стева В. Видаковића у 4 свеске — — — — — — ф. 1

Цетиње, 6 јануара 1889.

Књижара Марка Л. Иванишевића.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Промет домаћијех производа у Црној Гори.

Никшић, 24 јануара 1889.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Волови од 150 кила по ф. 40 до 46. — Краве по ф. 15 до 25. — Брави овчи по ф. 2 до 3. — Брави козји исто тако. — Крмад по ф. 8. — Крмад ситнија по ф. 2. — Сир пољешни кило по 40 новч. — Сир прости, кило по 30 н. — Масло, кило по 70 н. — Скоруп, кило по 40 н. — Жито руметиново, кило по 7 н. — Брашно руметиново, кило по 8 н. — Пшеница, кило по 8 н. — Раж, кило по 7 н. — Јечам, кило по 6 н. — Кртола, кило по 2 н. — Дуван у листове, кило по 50 н. — Дуван дограм, кило по 30 н. — Восак, кило по 1 ф. — Меда, кило по 20 новч.

Одговори уредништва и администрације.

Г. *Светозар Зекanин Подгорица*. Претекао вас је други а и да није не бисмо штампали онај допис, пошто кријете своје право име. Немате разлога крити се, јер пишете доста лијепо, а о стварима за које се свак интересује. Дакле, јавите нам што с тијех страна, али се потпишите у писму. Да сте здраво.

ОГЛАСИ.

! ЧУДО ИНДУСТРИЈЕ !

Часовници (сахатови) у шпаг.

Скоро бесплатно.

Само 5 франака 70 сантима

комад

Како је велика фабрика за џепне часовнике, коју ја представљам, престала радити, наређено ми је да остатак од само још 620 часовника по сваку цијену продам. За то од данас продајем добре и лијепе часовнике, као од злата, скоро бесплатно, вељу само за по 5 франака и 70 сантима по комаду. Уза сваки часовник добије наручилац лијеп ланац (кадену) на поклон. Кад се пошљу паре шаље робу

Sign. Gunsberger, Uhren Commision.
Wien, II. Theresiengasse 1.
(4—5)

(ЏЕМС МАЈЛС)
JAMES MILES & SON,
61, Farringdon road, 61,
London, E. C.

Непосредан увоз умјетничке робе, слика, гласовира, часовника (сахатова) сваке врсте, ковина од сребра, злата и туча, драгога камења, порцулана, судова (керамике), путаца, рукавица, четака, и т. д. и т. д.

Услуге се нуде поузданим кућама.
17—30

ОПШТА АГЕНЦИЈА
C. M. MÜLLER;
Hatton Chambers, Hatton Garden,
London, E. C.

Прима се представништва знатних и поузданих трг. кућа у свакој врсти трговине. Пошиљања, куповања и продаје по наредби.

Знатна стоваришта претворена су у инглеску задругу.

СВЕЗЕ ПРВЕ ВРСТЕ.
17—30

Има хиљадама захвалних писама са свијех страна свијета.

ПАДАВИЦА.

Болест о којој се до сад мислило да нема лијека,

ПАДАВИЦУ

Као и све *болести од живаца* умијем ја сасвим излијечити, по новом начину, у најкраћем року и под јемством.

Јавите ми доба бониково и од кад болује.

Лијек, начин употребе и т. д. шаљем тек ми се пошљу 25 франака.

Христ. J. Семан.
Chst. J. Seemann.
Berlin
(12—12) 139. Schönhauser Allée 139

Код потписанога могу се купити италијански лозови црвенога крста, а такође и руски лозови банкарског дома Генриха Блока из Петрограда.

Цетиње. **Карло Ђиљен.**

Уредник и издавалац Божо Новаковић.

У књ. црног. државној штампарији.